

**O'ZBEK XALQINING JAMOAVIY MAROSIMLARIDAGI QADIMGI
E'TIQODLARNING O'RNI**

Asqarov Tohir

JDPU Tarix fakulteti 2-kurs talabasi

Annotatsiya:

O'zbek xalqi qadimgi e'tiqodlarni saqlash va ularni jamiyatimizda o'zgarganligini o'zaro aloqalarimizni ta'minlash uchun muhim ko'rsatkichlar deb ko'rishadi. Ular tarixiy, ijodiy, madaniy, va milliy kimligimizning mustahkam ko'rinishidir. Qadimgi e'tiqodlarni saqlash o'zbek xalqi uchun birinchi darajada bo'lgan muhim vazifalardan biridir. Ular o'zbek xalqining bir-biri bilan do'stonligini, xalqaro aloqalarini, milliy birlik va taraqqiyotni kuchaytirishda yordam beradi. Qadimgi e'tiqodlar orqali o'zbek xalqi o'z tarixiy yurtimizni saqlash va uning milliy kimligini mustahkam qilishni davlat, madaniy jamiyat va har bir fuqaro uchun katta muhimlikka ega.

Kalit so'zlar: o'zbek xalqi, jamoaviy marosimlar, milliy rassomlik, o'zbek adabiyoti, san'at.

Аннотация:

Узбекский народ хранит древние верования и рассматривает их как важные индикаторы изменений в нашем обществе и поддержания наших взаимоотношений. Они являются прочными якорями нашей исторической, творческой, культурной и национальной идентичности. Сохранение древних верований – одна из важнейших задач узбекского народа. Они способствуют укреплению дружбы узбекского народа между собой, международных связей, национального единства и развития. Сохранение нашей исторической земли и укрепление ее национальной самобытности узбекским народом посредством древних верований имеет огромное значение для государства, культурного общества и каждого гражданина.

Ключевые слова: узбекский народ, коллективные обряды, национальная живопись, узбекская литература, искусство.

Abstract:

The Uzbek people maintain ancient beliefs and see them as important indicators of the changes in our society and the maintenance of our mutual relations. They are strong anchors of our historical, creative, cultural, and national identity. Preservation of ancient beliefs is one of the most important tasks for the Uzbek people. They help to strengthen the friendship of the Uzbek people with each other, international relations, national unity and development. The preservation of our historical land and the strengthening of its national identity by the Uzbek people through ancient beliefs is of great importance to the state, cultural society and every citizen.

Keywords: Uzbek people, collective rituals, national painting, Uzbek literature, art.

Ajdodlarmiz qadimdan tabiat hodisalari bilan kurashib kelishga majbur bo'lgan. Ibtidoyi davlarda tabiat xodisalari oldidagi ojizliklari sababli ular o'zlari bilmagan holda yaratganga, ilohlarga iltijo qilib madad so'raganlar. Buning natijasida esa ibtidoiy diniy qarashlar vujudga kelgan. Ular asta sekin mukammallashib borishi, insoniyatning ming yilliklar davomidagi aqliy tafakkurining o'sib borishi diniy qarashlarning tobora mustahkamlanib borishiga sabab bo'lgan. O'zbek xalqi uchun jamoaviy marosimlar qadimgi e'tiqodlarning bir qismi bo'lgan. Marosimlar o'zbek shaxsiyatini kiyimlar, urf-odatlar va milliy musiqa orqali ifodalaydi. Qadimgi e'tiqodlar esa bir qator hamrohlik, do'stonlik, va milliy birlashuvga asoslangan. Misollar:

"Navruz" Bayrami: O'zbekistonda Navruz bayrami katta marosim sifatida qarshi olingan va bu bayram boshqa o'zgacha xususiyati hamda qadimgi e'tiqodlarni o'z ichiga oladi. Bu bayramning milliy taomlari va musiqa, o'yinlari mavjud.

Qo'shma Navolar: O'zbek xalqida qo'shma navolar, yengil navolar va boshqa musiqa turkumlari o'zbekning milliy ijodiy e'tiqodlarini ifodalaydi. Ularning so'zlarida o'zbekistonning tabiiy xususiyatlari va tarixiy bo'lmishini barcha o'zbeklar uchun axamiyatli ekanini o'z ichiga oladi.

Aytishuvlar va Duolar: O'zbek xalqi jamoaviy marosimlarida ma'noli aytishuvlar va duolar o'qiladi. Bu duolar xalqning o'zaro do'stonligini va qo'llab-quvvatlashni belgilaydi.¹

Jamoaviy marosimlar o'zbek xalqining milliy e'tiqodlarini ifodalaydi va ommaga tanishtiradi.

To'y Marosimlari: O'zbek to'y marosimlari, o'zbek xalqi o'rtasida eng muhim va jismoniy birlikning ifodasidir. Bu marosimlar o'zbek erkaklar va ayollarining bir-biriga sevgi va hurmatni ifodalash uchun o'zbekiston milliy liboslari bilan kiyinishlari bilan boshlanadi. To'y marosimlarida qadimgi e'tiqodlar, uy joylarini qadimgi rostliklari bilan ta'minlash, davr, vaqt, va yoshni nazarda tutish, o'zaro aloqani kuchaytirish uchun boshqa tadbirlar bilan birlashtiriladi.

Baxshilar: O'zbek xalqi baxshilar va manzura deb ataluvchi sazoyi san'atni o'z ichiga olgan. Bu sazoyi usullar o'zbek marosimlarida va jamoaviy tadbirlarda o'ynaladi. Baxshilar musiqachilar, usta kuychi, va tarixiy hikoyachilarning so'ngi davomchilari hisoblanadi. Ular qadimgi e'tiqodlarni saqlashda muhim rol o'ynaydilar.

O'zbek Xalq Rassomligi: O'zbek xalqi g'oyib ko'chaga o'ttiklarini yozuv va rasm orqali ifodalashni o'z ichiga olgan. Qadimgi e'tiqodlar rasm asarlari yoli bilan asqotadi va ularga ma'nolik kiritadi. O'zbekiston milliy rassomligi ko'ngilochar tevarakkorlik bilan shug'ullanadi va xalqning tarixiy, madaniy, va milliy e'tiqodlarini rassomlik san'ati orqali ifodalaydi.

Marosimlarga qatnashish va Milliy Birlik: O'zbek xalqi qadimgi e'tiqodlarni marosimlar orqali mustahkam qiladi, bu esa xalqni bir-biri bilan hamrohlik, muhabbat, va qo'llab-quvvatlashga ko'z tikadi. Marosimlar xalqning milliy birlik va xalqaro aloqalarini kuchaytiradi.

Maqsadli O'qish: Qadimgi e'tiqodlar o'zbek xalqining maqsadli o'qish tizimida o'rgatiladi. Bular tarixiy eposlar, aytishuvlar, va o'zbek tilining she'riyati orqali o'rgatiladi.

O'zbek xalqining qadimgi e'tiqodlari jamoaviy marosimlar orqali boshqarilib, saqlanib qoladi va uning milliy kimligini qo'llab-quvvatlaydi. Bu e'tiqodlar o'zbek xalqining yurtimiz va milliy identitetini o'z ichiga olgan muhim bir qismidir. Rassomlik tarixiy, madaniy, va milliy

¹ Каримова Д. Шимолий Бақтрия аҳолисининг дафн маросимлари ва диний эътиқодлари (бронза даври моддий маданият ёдгорликлари мисолида) т.ф.ф.д. диссертацияси. Тошкент, 2017. – Б. 112

e'tiqodlarni rasmlar orqali ifodalash, ularga ma'nolik kiritish va qadimgi hikoyalar va hodisalar bilan bog'liq bo'lib, o'zbek xalqi orasida o'zaro bog'liqlik va izchillik yaratadi.²

Adabiyot va She'riyat: O'zbek adabiyoti va she'riyati qadimgi e'tiqodlarni saqlash, o'zaro o'qishuvlarni o'qitish uchun samarali vosita sifatida xizmat qiladi. O'zbekistonning klassik she'rlari, jamiyatning o'zaro munosabatlari, madaniy aloqalari va tarixiy g'oyalarini ifodalaydi. O'zbek xalqi tarixiy hikoyalar va adabiyotlar orqali qadimgi e'tiqodlarni o'z ichiga oladi.

Milliy Liboslar: O'zbek milliy kiyimlari va liboslarida ham qadimgi e'tiqodlarni saqlashda muhim ro'l o'ynaydi. Milliy kiyimlar xalqning tarixiy identitetini, g'oya va rassomlikni ifodalaydi.³ Ular o'zbek xalqining qadimgi e'tiqodlarini o'z ichiga olgan va milliy kiyimlar O'zbekistonda marosimlar paytida ularni kiygan holda, qatnashish muhim ahamiyatga ega.

O'zbek xalqi o'zining qadimgi e'tiqodlarini jamiyatning turmush tarzi, rassomlik san'ati, sazoyi ijodiyot, milliy musiqa, adabiyot, va milliy kiyimlar orqali o'z ichiga olgan. Bu e'tiqodlar o'zbek xalqining tarixiy yurtimizni saqlash va uning milliy kimligini mustahkam qilishda muhim bir o'rin tutadi.

Madaniy Meros va Atrof-muhit: O'zbek xalqi qadimgi e'tiqodlarni qurish va saqlash uchun muhim bo'lgan joylardan biri madaniy meros va atrof-muhitdir. Ular o'zbekistonning milliy meroslarini saqlash va sayohat uchun o'zaro qiziqishni oshirish, milliy ijodiyotni boshqarish va o'zbek xalqining tarixiy yurtimizni taniyishda muhim o'rin o'ynaydilar.⁴

San'at va Tantanalar: O'zbek xalqi qadimgi e'tiqodlarni san'at asarlari, tantanalar va dekoratsiyalarda ham o'z ichiga oladi. O'zbek xalqining marosimlarida va bayramlarida san'at tadbirlari o'zaro musiqa, raqs, rassomlik, va tantanalar bilan ifodalangan. Tantanalarni o'zbek xalqi qadimgi e'tiqodlarni o'rgatish va saqlash uchun muhim vosita sifatida ko'rishadi.

Davlatning Qo'llab-quvvatlashi: O'zbekiston davlati ham qadimgi e'tiqodlarni saqlash va ularga e'tibor qaratishda muhim rol o'ynaydi. Milliy san'at, madaniy meros va xalqning qadimgi e'tiqodlarini himoya qilish, milliy turmush tarzi va yodgorliklarni qo'llab-quvvatlash, milliy ijodiyotni o'rgatish bo'yicha dasturlar va loyihalar ishlab chiqishda bosh-qosh bo'ladi.

O'zbek xalqi qadimgi e'tiqodlarni qadimgi ekanligi, ularga e'tibor qaratish va saqlash, xalqning milliy o'zligini saqlash va uning yurtimizning tarixiy yurtimiz bilan bog'liqligini izohlash uchun ko'p foydali vositalardir.

O'zbek xalqi qadimgi e'tiqodlarni saqlash va ularni jamiyatimizda o'zgargan va o'zaro aloqalarimizni ta'minlash uchun muhim ko'rsatkichlar deb ko'rishadi. Ular tarixiy, ijodiy, madaniy, va milliy o'zligimizni belgilab beruvchi omildir. Qadimgi e'tiqodlarni saqlash o'zbek xalqi uchun birinchi darajada bo'lgan muhim vazifalardan biridir. Ular o'zbek xalqining bir-biri bilan do'stligini, xalqaro aloqalarini, milliy birlik va taraqqiyotni kuchaytirishda yordam beradi.

² Окладников А.П. Исследование мустьерской стоянки и погребения неандертальца в гроте Тешик-Таш. Южный Узбекистан. Тешик-Таш. Палеолитический человек. - М.: 1949.

³ Исаков А. Саразм. (К вопросу становления раннеземледельческой культуры Зеравшанской долины). – Душанбе, 1991

⁴ Каримова Д. Шимолий Бактрия аҳолисининг дафн маросимлари ва диний эътиқодлари (бронза даври моддий маданият ёдгорликлари мисолида) т.ф.ф.д. диссертацияси. Тошкент, 2017. – Б. 112

Qadimgi e'tiqodlar orqali o'zbek xalqi o'z tarixiy yurtimizni saqlash va uning milliy o'zligini mustahkam qilishda davlat, madaniy jamiyat va har bir fuqaro uchun katta muhimlikka ega.

REFERENCES

- 1 Окладников А.П. Исследование мустьерской стоянки и погребения неандертальца в гроте Тешик-Таш. Южный Узбекистан. Тешик-Таш. Палеолитический человек. - М.: 1949.
- 2 Бердыев О.К. Материальная культура Туркменистана в период неолита и раннего энеолита // Первобытный Туркменистан. - Ашгабад, 1976. – С. 87-91.
- 3 Исаков А. Саразм. (К вопросу становления раннеземледельческой культуры Зеравшанской долины). –Душанбе, 1991
- 4 Каримова Д. Шимолий Бактрия аҳолисининг дафн маросимлари ва диний эътиқодлари (бронза даври моддий маданият ёдгорликлари мисолида) т.ф.ф.д. диссертацияси. Тошкент, 2017. – Б. 112
- 5.Смирнов К.Ф. Сарматы и утверждение их политического господства в Скифии. –М.: 1984. –С
- 6.Аширов А.А. Ўзбек халқининг қадимий эътиқод ва маросимлари... –Б. 126.